

Η θαβώρειος φωτοχυσία της Θ. Χάριτος στο έργο του Γ. Θεοτοκά

Πολιτισμός / Λογοτεχνία - Φιλολογία

Ηρακλής Ψάλτης, φιλόλογος

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bit.ly/2eh6cRx>]

-Να ξαναπάω εκεί; (Στο Άγιο Όρος) Αναρωτήθηκα. Μήπως αυτή είναι η εντολή; Ή μήπως θα΄ναι άλλη η εντολή μου και μήπως ο γυρισμός μου στο Άγιον Όρος θα΄ναι μονάχα μια προετοιμασία για άλλα, άδηλα έργα; Ω! ό,τι κι αν είναι, Κύριε, -ό,τι που τώρα δεν είμαι άξιος να το ξεκαθαρίσω- δεν πρόκειται να φύγω πια από Σένα. Σου αφιερώνω εδώ, τούτη την ώρα, ολόκληρη την ύπαρξή μου, την ψυχή μου, το νου, τη θέληση, τα πάντα. Βοήθησέ με να Σε πλησιάσω... να Σε υπηρετήσω[12].

(Θεανώ Γαλάτη) Μια μέρα, στα καλά καθούμενα, το πρώτο καλοκαίρι της Κατοχής (1941), μ΄ έπιασε ένας φόβος αναίτιος, παράλογος, αφόρητος, για κάποιον κίνδυνο που κρεμόταν τάχα από πάνω μου κι έμελλε, από στιγμή σε στιγμή, να με συντρίψει δεν ήταν τίποτα που να μπορώ να το προσδιορίσω, να το εξηγήσω. (...) Τόσο πολύ τρόμαξα, που άφησα κάθε δουλειά κι έτρεξα σε μιαν εκκλησία, όποια βρήκα μπροστά μου, ούτε θυμάμαι ποιάν. Στάθηκα απέναντι από το Χριστό κι άφησα τα

ΕΣΑ, ΟΥΤΕ

Γίνεται

λόγος και για συνθετότερα δογματικά θέματα, όπως τη Χάρη του Θεού και τη θέωση του ανθρώπου. Προσδιορίζονται οι προϋποθέσεις για την «κατάκτησή» της, η «μορφή» Της και τα «επακόλουθά» Της:

Ο άνθρωπος είναι πλάσμα ελεύθερο και αυτεξούσιο, όχι τυφλής μοίρας παίγνιο, αλλά υπεύθυνος συνεργός του Θεού, πλάσμα που έχει την ευκαιρία να σωθεί, αλλά πρέπει το ίδιο να το αποφασίσει, να το θελήσει. (Ιωάννης ο Χρυσόστομος)[14].

Για την πίστη πρέπει να λειτουργήσουν δύο παράγοντες, η Χάρη του Θεού και η λεύτερη θέληση του ανθρώπου. Χάρη και λευτεριά: αυτή είναι η αληθινή ύπαρξή μας. (...) Είναι διάχυτη παντού, είναι στη διάθεσή μας, φτάνει να είμαστε άξιοι να τη δεχτούμε[15].

Η Χάρη μπορεί να μην είναι άλλο τίποτα παρά μια αστραπή που, έξαφνα και για λίγες στιγμές, διαλύει τα ερέβη και πλημμυρίζει τον κόσμο με άπλετο φως. Το αίσθημα μιας Παρουσίας[16]. (...) Τούτο μόνο σου λέω, πως είναι μια ευτυχία που δεν συγκρίνεται με καμιάν άλλη ανθρώπινη εμπειρία. Δεν θα γελαστείς, αν ποτέ σου δοθεί να τη ζήσεις. Θα πεις μέσα σου: αυτό είναι, ναι, αυτό και τίποτα άλλο. Μια ανέκφραστη ευτυχία βγαλμένη από σκληρό, αβάσταχτο πόνο. Μια ευτυχία των δακρύων[17].

Αποκαλύπτεται και ο δρόμος που οδηγεί σ' αυτήν:

(Μαρίνος Δελής) Αυτός είναι ο δρόμος: «διά πένθους». Το λέει ο δάσκαλός μας ο Γρηγόριος Παλαμάς (Αρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, διαπρεπής ησυχαστής, 1296-1357). Το πένθος, ο πόνος, σωματικός ή ψυχικός, μας κάνει να γινόμαστε «καθαροί τη καρδία» και ικανοί τότε να φτάσουμε στο μυστικό σημείο όπου η Χάρη συναντά τη θέληση. Πρέπει κάτι να μας κάψει από μέσα, να περάσουμε από μια φωτιά[18].

Τα θέματα του (φωτισμένου) Γέροντα και της θέωσης τίθενται. Συνάντησε και ένα άρρωστο Ρώσο στάρετς (γέροντα), τον Τύχωνα, μια μορφή που δεν ήταν μονάχα ανθρώπινη, μα κι αγγελική, σαν να βρισκόταν κιόλας η ψυχή του ανάμεσα στο ενθάδε και στο επέκεινα, και στον οποίο εξομολογήθηκε. Έξαφνα (...) η διάφανη μορφή του στάρετς είχε γίνει ολόφωτη, σαν να την έφεγγε μια λάμψη που νόμισα πως έβγαινε από μέσα της. Ήταν ένα φως απερίγραφο, σαν να μην ήτανε του κόσμου τούτου. Ακτινοβολούσε τόσο έντονα ώστε ήτανε σαν να έσβηνε ολόγυρα το κάθε τι. Δεν έβλεπα πια παρά μόνο τη μορφή αυτή, ανάλαφρη και μετέωρη, που θα έλεγες ότι είχε αποσπαστεί από την πραγματικότητα της ύλης. Γονάτισα και του φίλησα το χέρι.

Βγήκα αθόρυβα και κλείστηκα στην κάμαρά μου. (...) Όλες μου οι αγωνίες είχαν καταλαγιάσει μέσα μου και δεν αισθανόμουν τίποτα άλλο παρά αυτήν την προσέγγιση με την αιωνιότητα και το ξεχείλισμα, στην ψυχή μου, της αγάπης.

Όταν την επομένη μίλησε γι'αυτά τα γεγονότα στον πατέρα Θεοφάνη, αυτός του είπε: αν είδες το φως του Πνεύματος να αστράφτει στο πρόσωπό του, αυτό σημαίνει πως το έχεις κι εσύ μέσα σου. Μα πρέπει να δοκιμαστείς για να το βρεις. Να δοκιμαστείς ακόμα πολύ[19]. Τέλος, ο ίδιος ο μοναχός αποχαιρετώντας του λέει: Πάντοτε χαίρετε, άδιαλείπτως προσεύχεσθε ... τὸ Πνεῦμα μὴ σβέννυτε ... Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν· ἀμήν[20].

(συνεχίζεται)

[12] Γ. Θεοτοκάς, όπ. παρ., 250-253.

[13] Γ. Θεοτοκάς, όπ. παρ., 258.

[14] Γ. Θεοτοκάς, όπ. παρ., 180.

[15] Γ. Θεοτοκάς, όπ. παρ., σ.181.

[16] Γ. Θεοτοκάς, όπ. παρ., σ.182.

[17] Γ. Θεοτοκάς, όπ. παρ., σ.182.

[18] Γ. Θεοτοκάς, όπ. παρ., σ.182.

[19] Γ. Θεοτοκάς, όπ. παρ., 197-198.

[20] Απόστολος Παύλος, Προς Θεσσαλονικείς 5, 16-28.